

HVORHEN JAPAN?

Av

RAGNAR WISLØFF NILSSEN

- Japan — soloppgangens land.* Av Aadel Brun Tschudi. H. Aschehoug & Co.s forlag. Oslo 1957. 161 s. Innb. kr. 26,00.
- Japanske Perspektiver.* Av Johannes Aagaard. O. Lohses Forlag. København 1957. 232 s. Innb. d.kr. 9,75.
- Japanske nærbilder.* Av Randi og Erik Grasmø. Gry forlag. Oslo 1957. 200 s. Innb. kr. 16,50.
- I Østen stiger solen opp.* Av Fredrik Wisløff. Lutherstiftelsens forlag. Oslo 1957. 226 s. Innb. kr. 22,00.

Helt siden tre portugisiske kjøpmenn i 1543 landet på øya Tanegashima og kom i kontakt med det japanske folk, har Vestens folk interessert seg for dette underlige folk som bor på de japanske øyer. Det var dog særlig etter Francis Xaviers ankomst til Kagoshima seks år senere, den 15. august 1549, at Vesten fikk mer ingående kjennskap til øyfolket i Østen. Den romersk-katolske kirkes ankomst til Japan ble innledningen til noen av de mest tragiske, men samtidig mest gripende blader i misjonshistorien. Dette førte igjen til øyfolkets strenge isolasjon i Tokugawa-tiden hvor nesten alt samkvem med utenverdenen opphørte.

Da det imidlertid i siste halvdel av forrige århundre gikk opp for de japanske ledere at Vesten var den teknisk overlegne, forbauset de verden med å slå døren opp på vidt gap, og eventyret begynte, et av de mest fascinerende eventyr en kan lese om. Utviklingen har vært fantastisk, enestående — nesten ikke til å tro. Alene, blant nasjonene i det fjerne Østen, fulgte de denne vei; — og alene i det fjerne Østen var de om i løpet av kort tid å bli en politisk og militær makt. Men eventyret tok en skjebnesvanger kurs. Japanerne sendte unge, evnerike menn til U.S.A., England, Frankrike og Tyskland. Det

var dog særlig Tyskland som fikk stor betydning for den kurs japanerne fulgte. Fyrst Ito var den store mann i delegasjonen. Det var i samtale med Bismarck at Ito fikk det ideal Japan fulgte, og som ble så skjebnesvangert for hans land og folk, og som førte til atombomben i 1945 og Japans totale nederlag. «Ikke ved taler og flertallsbeslutninger skal denne tids kjempeproblemer løses, men ved blod og stål!» Ganske konkret rådet Bismarck Ito til følgende: «Gjenoppliv de deler av shinto som lovpriser autoriteten og Keiserens guddommelighet.» (Joh. Aagaard: Japanske Perspektiver s. 45.) Så meget mer beklagelig var dette siden denne store japanske delegasjon ble sendt etter initiativ av Verbeck. Der gikk nemlig en optimistisk bølge gjennom kirken, og man håpet og ventet at innen ti år skulle Japan bli et kristent land. For ramme alvor drøftet japanerne om de ikke som nasjon skulle gå over til kristendommen. Atter en gang så de på kristendommen som et middel i nasjonens tjeneste.

Den mirakuløse forvandling som fant sted i Japan i siste halvdel av forrige århundre og som har fortsatt fram til i dag, ble noe ubalansert. Kraftene ble brukt til militære formål før de hadde den sosiale og økonomiske struktur som kunne understøtte forandringen. Det så man tydelig under siste verdenskrig. Overbygningen var Vestens og tilhørte det tyvende århundre, mens selve fundamentet var Østens og tilhørte det attende århundre. Da endelig prøvelsens time var inne, sto det japanske folk der hjelpeløst, venneløst — og helt alene.

Og da nederlaget kom, var også det japanske folks reaksjon annerledes enn ventet. Et folk som ifølge hele sin tradisjon er et krigerfolk, og som hadde kjempet under parolen: seier eller død! — overga seg betingelsesløst. Keiseren, som inntil dagen før kapitulasjonen hadde vært ufeilbarlig, av guddommelig ætt, en person som det hadde vært den høyeste gunst å besøke, avla en høflighetsvisitt hos fiendens sjef. Folket, som aldri før hadde overgitt seg til noen fremmed makt, og som stolt stadig refererte til dette, mottok seierherren hjertelig, med alle tegn på underkastelse.

Men hva betyr dette? Hvordan skal det forklares? Betyr det en virkelig kursendring hos folket? Vil virkelig Japan slå inn på en ny vei? Kort og godt: Quo vadis, Japan? Det er det spørsmål som opptar alle som har politiske og misjonsstrategiske problemer i soloppgangens land.

Det kan være at W. MacMahon Ball har rett når han hevder at det ikke har funnet sted noen fundamentale forandringer i Japans sosiale struktur eller i de japanske lederes politiske syn. Men kan det være mulig for et folk som har møtt sitt største nederlag å holde fram i samme spor?

Er det etter japansk tankegang fremdeles umulig å forene Østens og Vestens moral, fordi kristendommen oppstiller det i deres øyne så betenkelige prinsipp at alle mennesker er like? Eller ønsker Japan å gå den demokratiske vei?

Der eksisterer en omfattende litteratur på de store verdensspråk om Japan og de japanske forhold, men relativt lite på norsk.

Det er derfor et prisverdig tiltak av *Aadel Brun Tschudi* å gi oss en innføring på norsk i japanske forhold. Hun har løst oppgaven på en fortrinlig måte, og det er forbausende hvor meget hun har fått med i sin korte, men samtidig brede fremstilling av det moderne Japan.

Etter en kort oversikt over land og folk blir vi ført inn i den historiske bakgrunn. Alt av betydning er tatt med fra den legendariske fortid ned til i dag. Videre er der en oversikt over forfatning og forvaltning, en politisk oversikt. Vi lærer å kjenne næringer og levevis, og til slutt får vi en klar og grei innføring i åndslivet. Forfatterinnen beskriver den kulturelle revolusjon hvor det japanske folk lånte hva det trengte fra den kinesiske sivilisasjon — ofte via Korea, senere fra Vesten. Det hadde en forbausende evne til å assimilere det lånte, så det ble noe genuint japansk av det. Vil denne egenskap også hjelpe Japan gjennom krisen denne gang?

Det er meget beklagelig at forfatterinnen ikke har med register og litteratur-oversikt.

Mens *Aadel Brun Tschudi* gir en bred fremstilling av for-

holdene i Japan, har *Johannes Aagaard* i sin bok «Japanske Perspektiver» samlet seg om religion og politikk i Japan. Disse to sider ved folkets liv er jo så infiltret i hverandre, og forfatteren har gitt en meget fengslende innføring i dette emne. Boken har en verdifull litteraturoversikt.

Personlig mener jeg at både Aadel Brun Tschudi's bok og Johannes Aagaard's bok burde bli obligatorisk lesning for skandinaver som skal ut til det fjerne Østen. De vil her ha pålitelige opplysninger som kan bygges videre på.

Randi og Erik Grasmø's bok «Japanske Nærbilder» er for misjonsfolk en god bok, og meget verdifull ved de mange japanske vitnesbyrd. Verdifullt er også dr. T. M. J. Winther's tilbakeblikk, hvor man merker hans dype, varme kjærlighet til det japanske folk, og hans lyse, optimistiske syn — som det ikke alltid er så lett å dele.

Fredrik Wisløff har skrevet en reiseskildring fra Østen. Bakgrunnen er at han ble innbudt som gjestetaler ved flere store misjonskonferanser. Av interesse for denne omtale er hans skildringer av Japan og forholdene der. Han er en skarp iakt-tager og skriver lett, det er en glede å lese hans skildringer. Med sine reiser til andre misjonsfelter i Afrika og Asia som bakgrunn har han betingelser for å se hva vi «fastboende» ofte kan ha vanskelig for å se.

For oss som er interessert i Kristi rikssak, er spørsmålet «Quo vadis, Japan?» av den største betydning. Flere ganger har kirken håpet og trodd det skulle bli åpne dører og veldige misjonsmuligheter — det er nok å nevne den første misjonstid innledet ved Francis Xavier, videre da Japan sto på skilleveien i slutten av forrige århundre og nå etter den annen verdenskrig. Fremdeles må vi slå fast at Japan er en hård og vanskelig misjonsmark, hvor der settes de største krav til dem som er sendebud i Kristi sted. Arbeidet har ikke vært forgyves, og vi arbeider i troskap videre. Den dag vil komme da japanerne forstår at det ikke er nok med Vestens teknikk, men at livet må bygges på kjærlighetens og nådens fundament, på kristendommen.

Det har vært en glede å arbeide med disse bøker, fordi de alle er båret av kjærlighet til det japanske folk og er med å bygge bro mellom Øst og Vest. Fordragelighet og forståelse må være de bærende prinsipper i forholdet, uten at en dermed behøver å gå på akkord med sitt syn eller sin tro.